

Τάσεις και νέες προκλήσεις στην ελληνική οικονομία

Νίκος Βέττας

Γενικός Διευθυντής, Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών - IOBE
Καθηγητής, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

nvettas@aueb.gr

www.iobe.gr

«Η Ελληνική Οικονομία μετά την πανδημία. Προκλήσεις-Κίνδυνοι»
Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδας – Τμήμα Ανατολικής Κρήτης

Ηράκλειο, 30 Μαΐου 2022

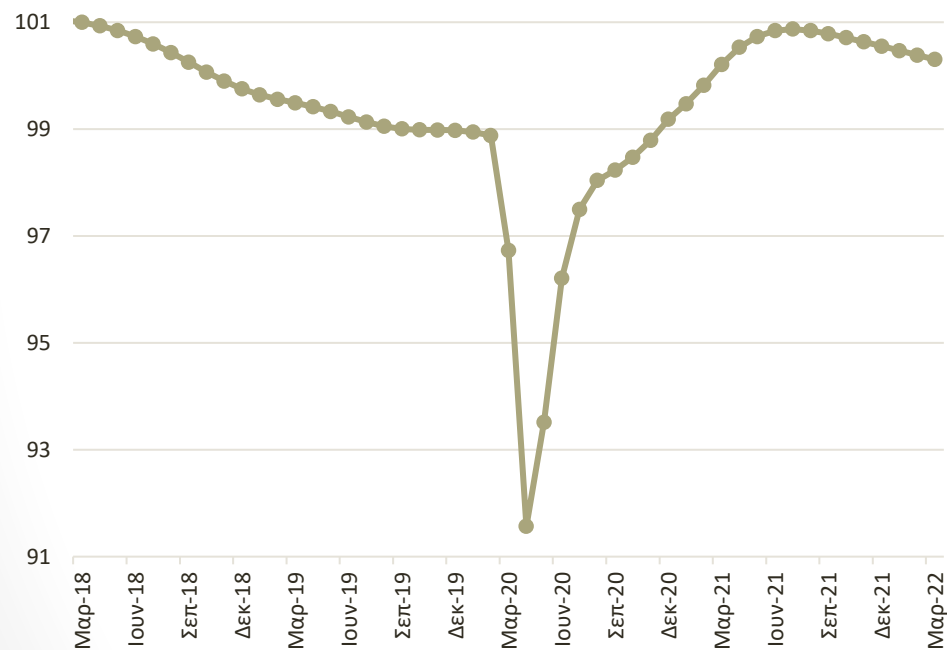
Εισαγωγή

- Ισχυρή ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας το 2021. Αβεβαιότητα το 2022.
- Με τον πόλεμο στην Ουκρανία, μείωση μεγέθυνσης, άνοδος κόστους ενέργειας, πληθωρισμού και ονομαστικών επιτοκίων.
- Η Ελλάδα αναπτύχθηκε το 2021 ταχύτερα από τον μ.ο. της ΕΕ (8,3% έναντι 5,7%), σχεδόν αντισταθμίζοντας τη βαθιά συρρίκνωση του 2020, αλλά με μεγάλο δημοσιονομικό κόστος.
- Ισχυρός ρόλος κατανάλωσης, σημαντική αύξηση εξαγωγών, σε αγαθά και υπηρεσίες, σημαντική αύξηση εισαγωγών.
- Νέα εποχή δίδυμων ελλειμμάτων: δημοσιονομικό και ισοζύγιο πληρωμών, μέσα από την πανδημία και τον πόλεμο στην Ουκρανία.

Παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα και εμπόριο

Οριακή υποχώρηση παρουσίασε ο CLI για όγδοο συνεχόμενο μήνα τον Μάρτιο (-0,1%), παρά τον πόλεμο

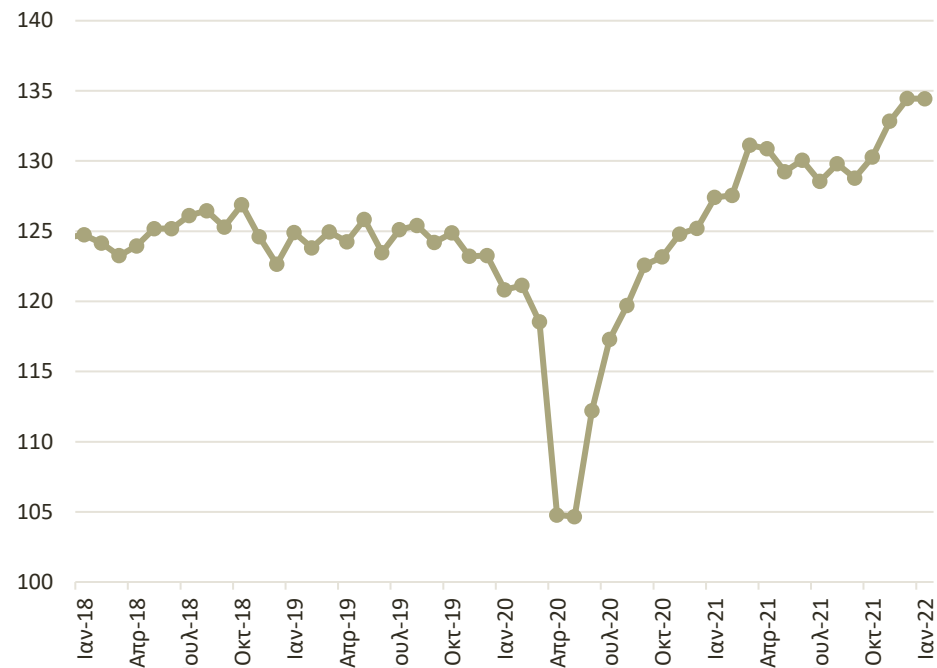
Σύνθετος πρόδρομος δείκτης ΟΟΣΑ (CLI)
(Μακροχρόνιος μέσος όρος = 100)

Πηγή: ΟΟΣΑ

Σταθεροποιητικά κινήθηκε ο όγκος διεθνούς εμπορίου τον Ιανουάριο, στο μέγιστο επίπεδο 11,5 ετών

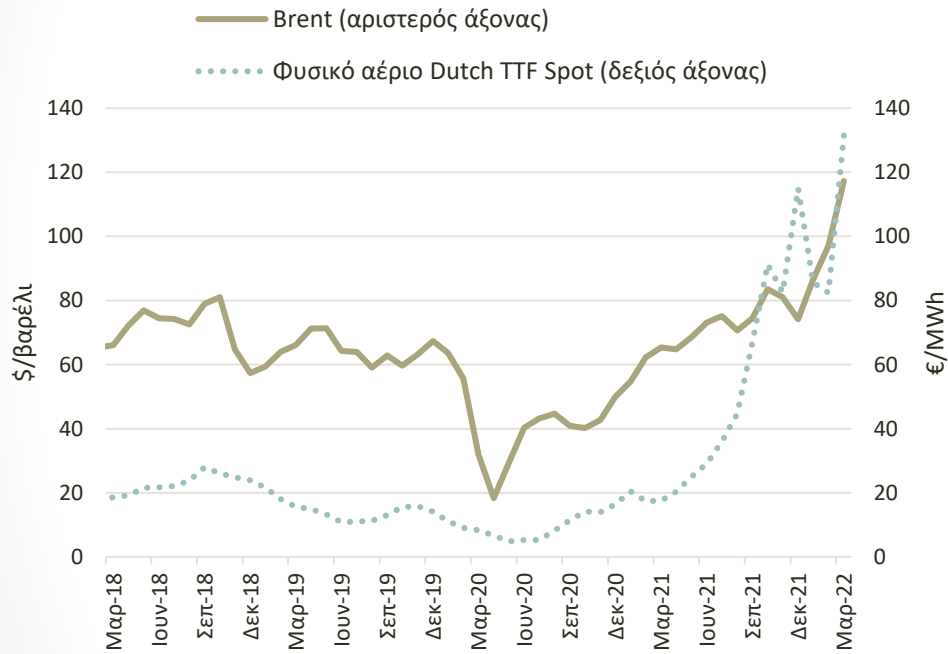
Παγκόσμιος Δείκτης Όγκου Εμπορίου (CPB)
(εποχικά διορθωμένα στοιχεία, 2010=100)

Πηγή: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis

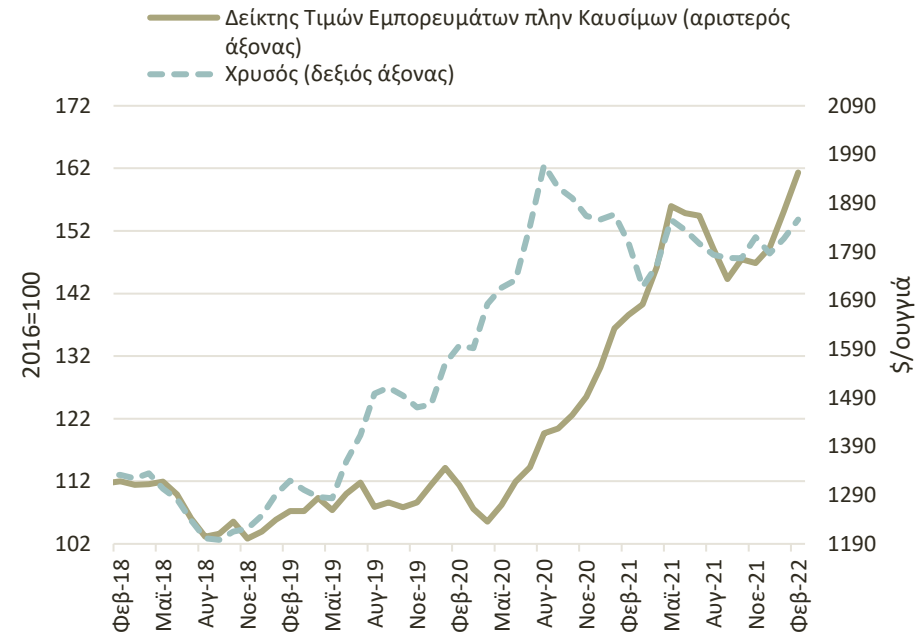
Τιμές εμπορευμάτων

Άνοδος του Brent τον Μάρτιο κατά 20,7%, στα \$117,3/βαρέλι, σε πολυετές μέγιστο επίπεδο. Άνοδος κατά 59,6%, στα 131,5€/MWh, για την τιμή του TTF μεσοσταθμικά τον ίδιο μήνα

Πηγή: U.S. Energy Information Administration και European Energy Exchange

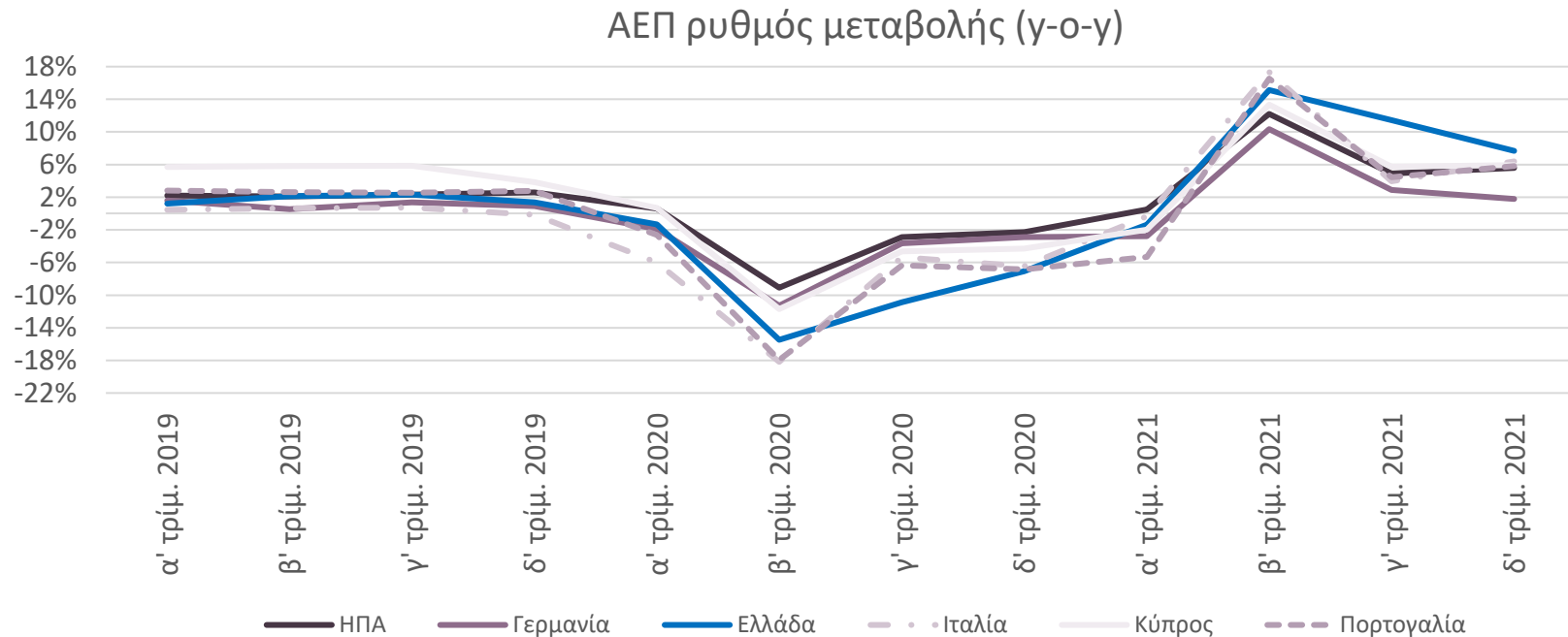
Σημαντική άνοδος στο δείκτη τιμών λοιπών εμπορευμάτων (+4,1%) και την τιμή του χρυσού (+2,2%) τον Φεβρουάριο. Στα 1,856\$ ανά ουγγιά.

Πηγή: ΔΝΤ, Commodity data portal

ΑΕΠ

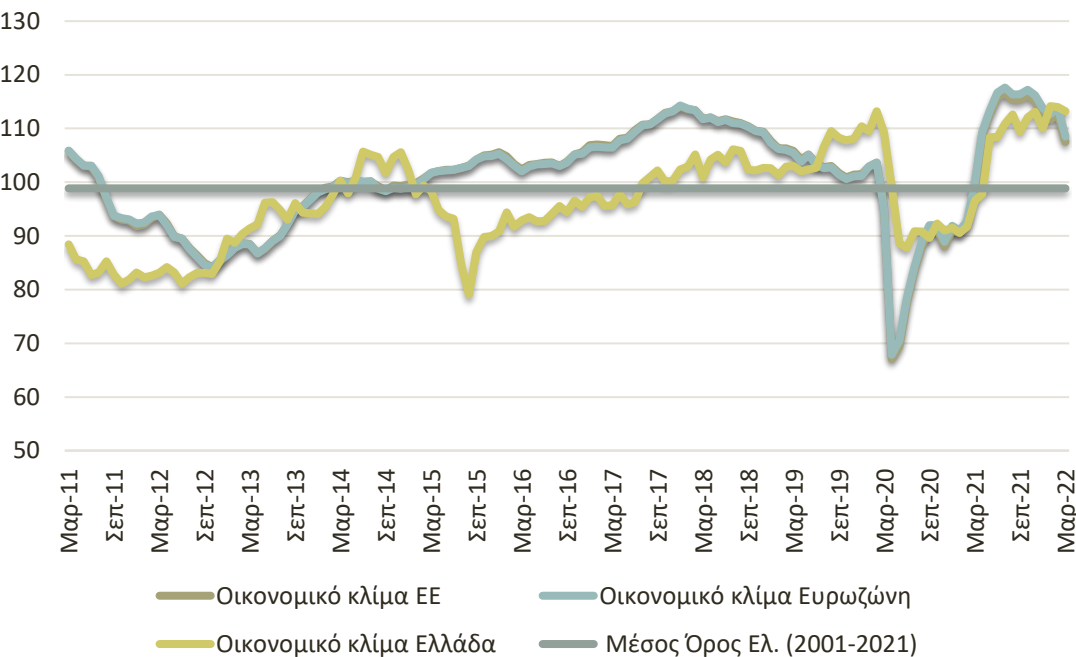
- Εξασθένιση ανάκαμψης στο 7,7% το δ' τρίμ. 2021, από 11,4% στο προηγούμενο τρίμηνο. Μέσος ρυθμός το 2021 8,3%, κατόπιν ύφεσης 9,0% το 2020.
- Ανάκαμψη στο τέταρτο τρίμηνο κυρίως από τη νέα σημαντική αύξηση των εξαγωγών (+24,1%), πρωτίστως σε υπηρεσίες (+63,2%), καθώς και από την έντονη άνοδο της ιδιωτικής κατανάλωσης (+9,7%).
- Ένταση ανάκαμψης εγχωρίως αρκετά ισχυρότερη του μέσου όρου στην ΕΕ (+4,8%)

Πηγές: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, Eurostat

Ελλάδα: Οικονομικό κλίμα και καταναλωτική εμπιστοσύνη

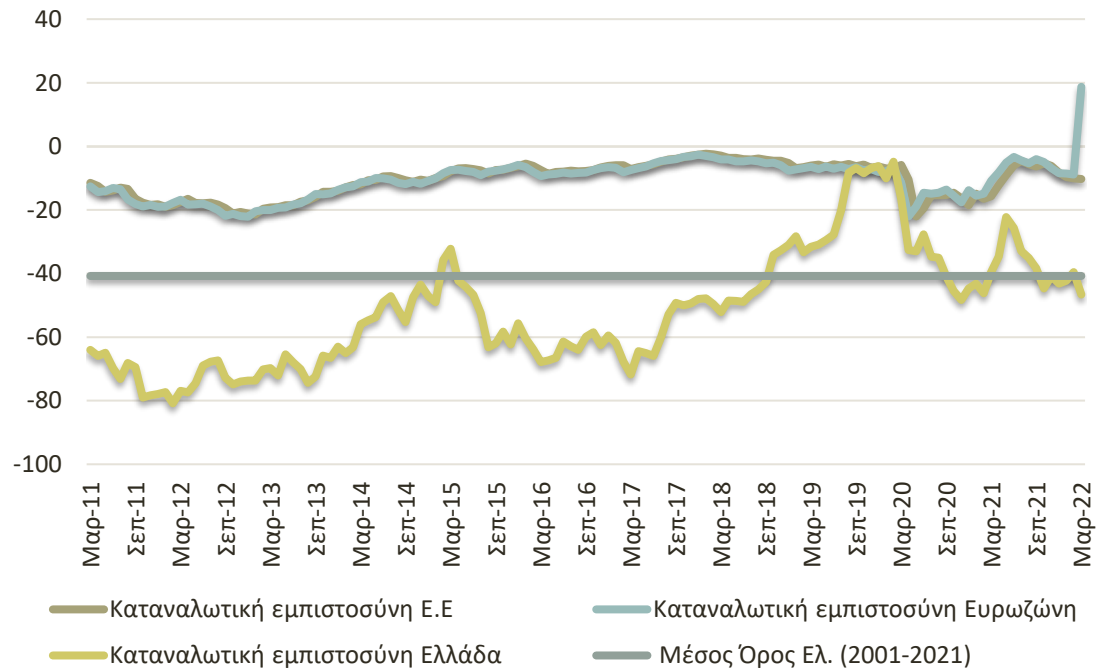
Ο δείκτης οικονομικού κλίματος υποχώρησε τον Μάρτιο, κυρίως λόγω επιδείνωσης της Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης και των προσδοκιών στις Υπηρεσίες

Πηγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, IOBE

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε στις 113,2 μονάδες, ελαφρώς χαμηλότερα του προηγούμενου μήνα, κοντά στο μέγιστο επίπεδο των τελευταίων 21 ετών (114,0 μονάδες)

Σημαντική επιδείνωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, από εξασθένηση σε όλους τους καθοριστικούς παράγοντες

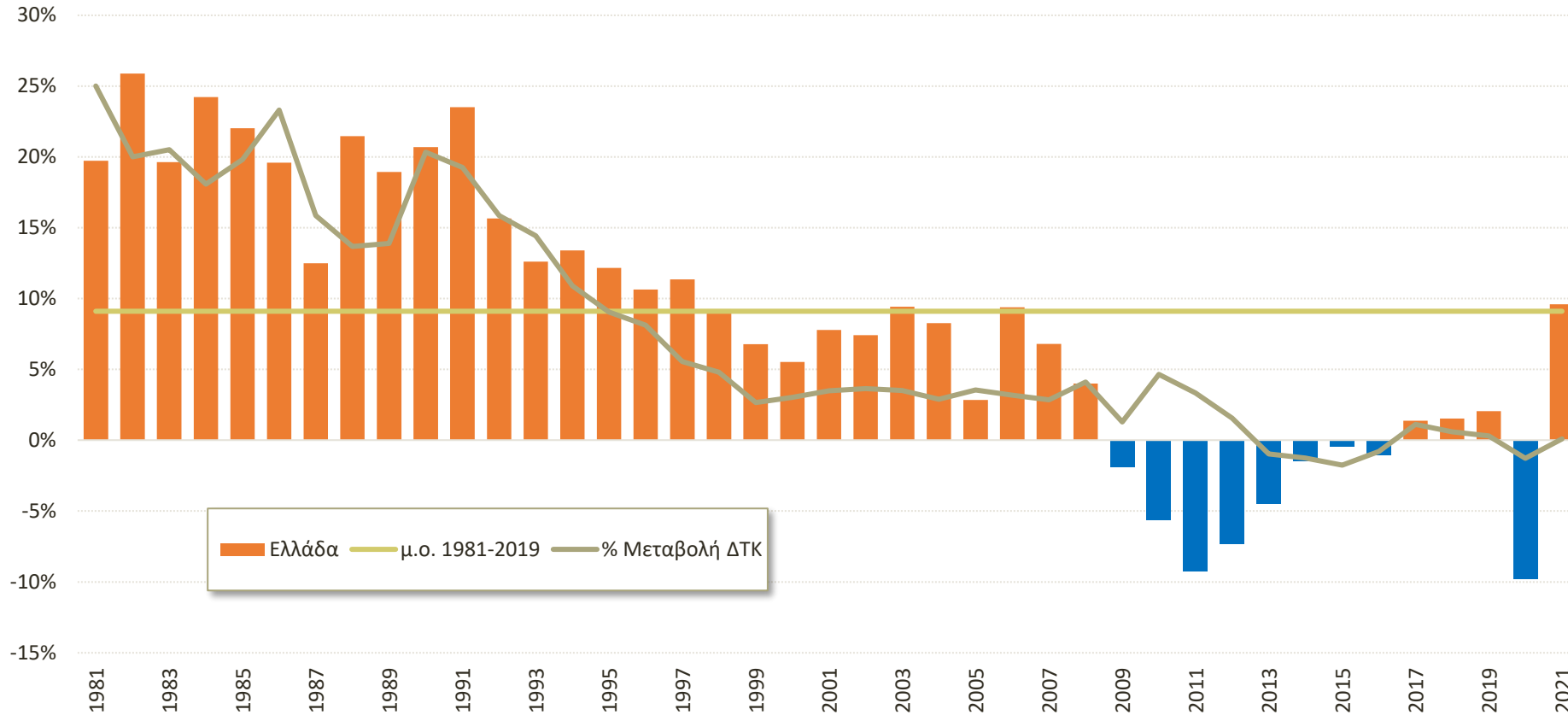

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης υποχώρησε τον Μάρτιο στις -46,6 (από -39,5) μονάδες, επίπεδο αρκετά μικρότερο εκείνου πριν ένα χρόνο (-39,5 μονάδες) και το χαμηλότερο των τελευταίων 16 μηνών

Η μεγάλη εικόνα

Εξέλιξη ονομαστικού ΑΕΠ

Ελλάδα: Ετήσιος ρυθμός ονομαστικής ανάπτυξης

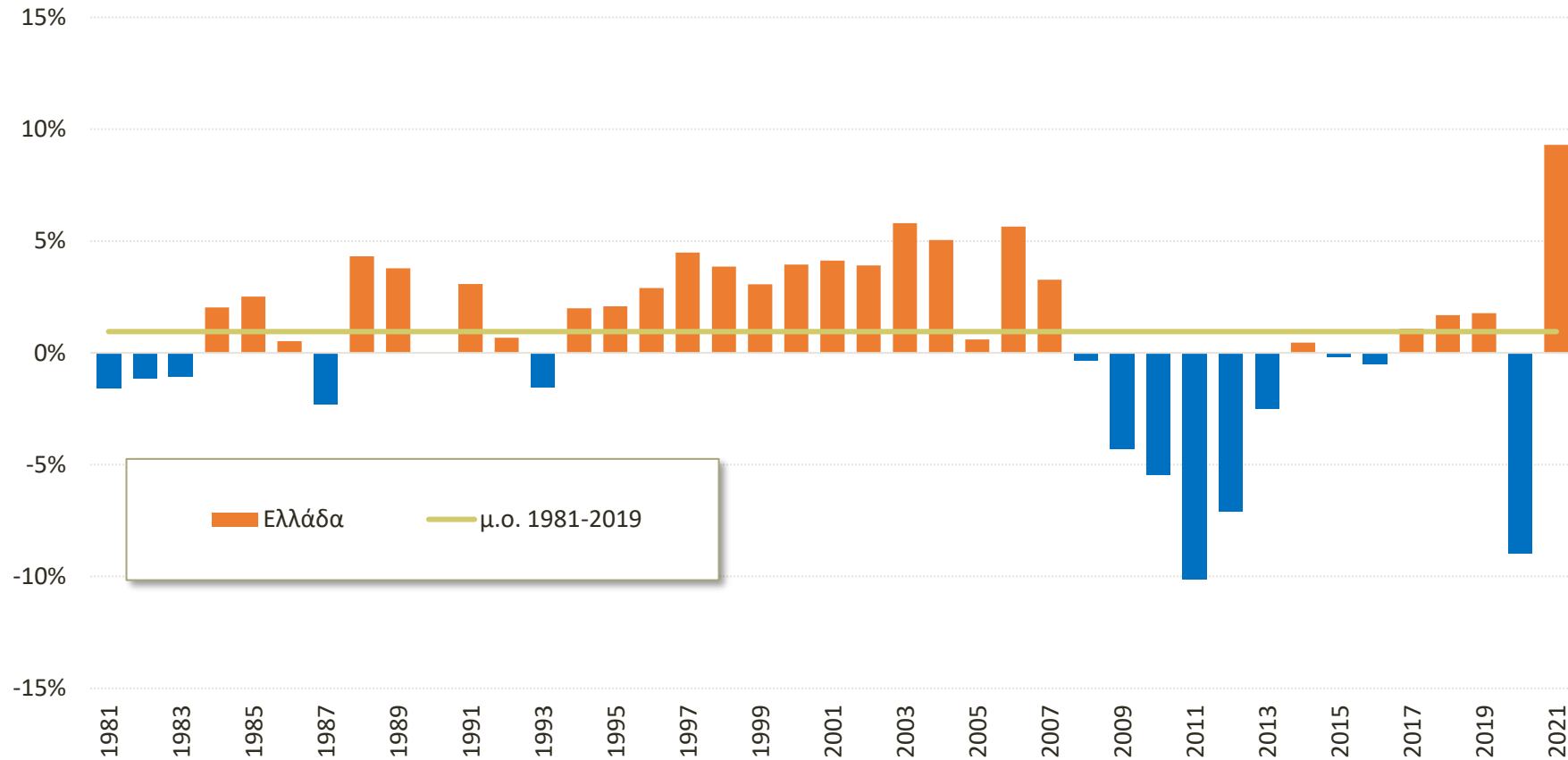

Πηγές: Ameco, IOBE (για το 2021)

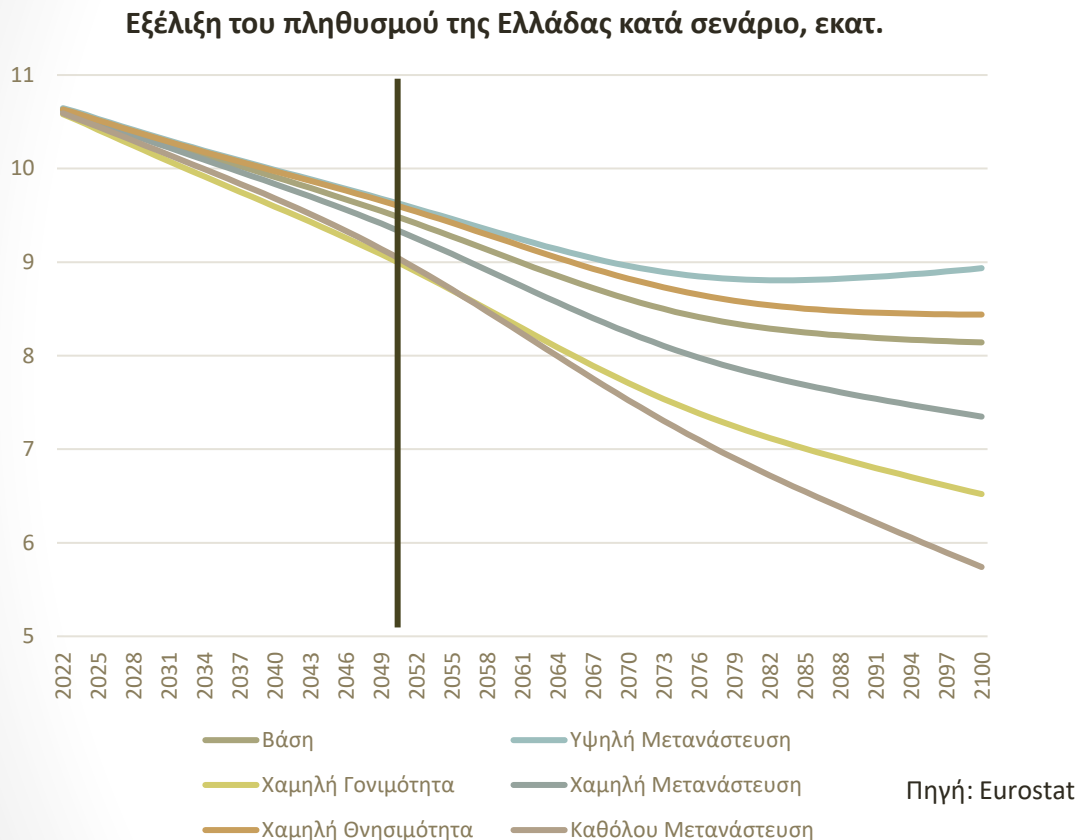
Εξέλιξη πραγματικού ΑΕΠ διαχρονικά

Ελλάδα: Ετήσιος ρυθμός πραγματικής ανάπτυξης

Πηγές: Ameco, IOBE (για το 2021)

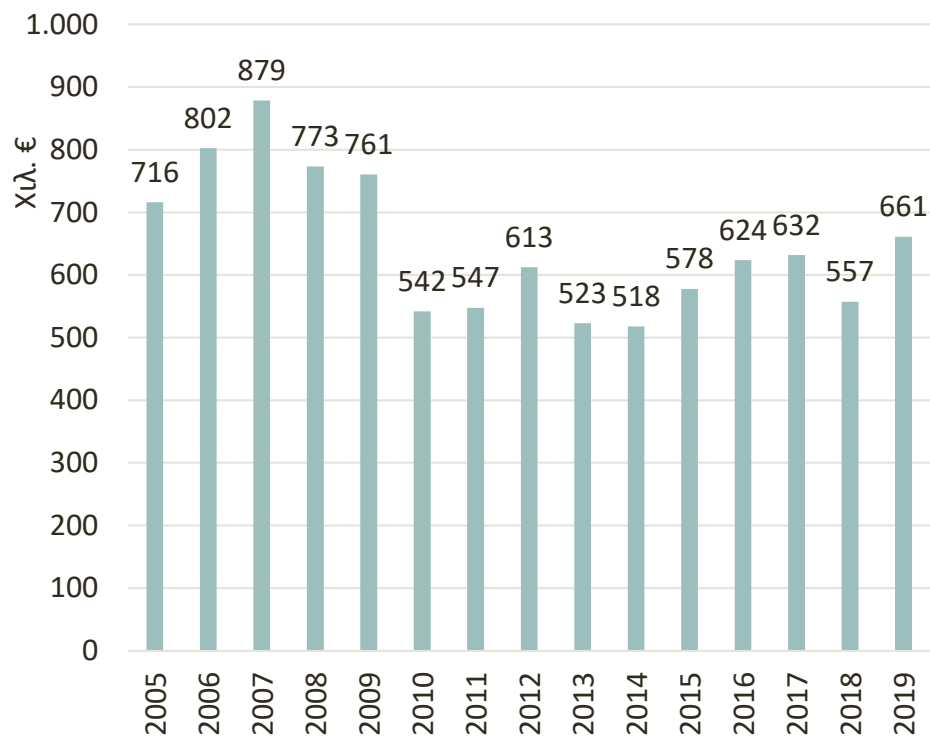
Δημογραφικό πρόβλημα στην Ελλάδα

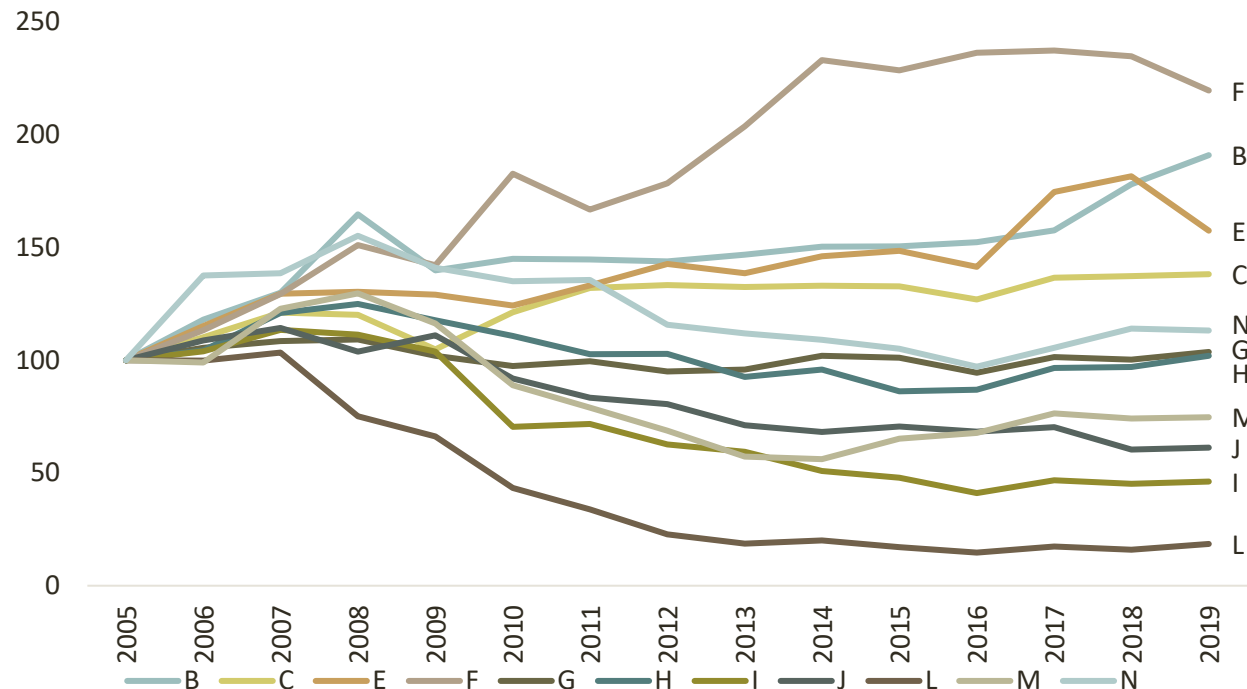
- Αρνητική εξέλιξη του πληθυσμού προδιαγράφεται για τα επόμενα 30 χρόνια, ανεξαρτήτως δημογραφικών υποθέσεων
- Ωστόσο, μετά το 2050 εναλλακτικές παραδοχές για τη μετανάστευση, τη γονιμότητα και τη θνησιμότητα οδηγούν σε πολύ μεγάλες αποκλίσεις (3,2 εκατ. άτομα διαφορά μεταξύ των σεναρίων υψηλής και μηδενικής μετανάστευσης).

Συνολική παραγωγικότητα - προσδιοριστικοί παράγοντες

EBITDA ανά κερδοφόρα επιχείρηση

Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο (2005=100)*

Σημ: Β: Ορυχεία-Λατομεία, C: Μεταποίηση, D: Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος-φυσικού αερίου, E: Παροχή Νερού-επεξεργασία λυμάτων, F: Κατασκευές, G: Χονδρικό-Λιανικό Εμπόριο, H: Μεταφορά-Αποθήκευση, I: Παροχή καταλύματος-Εστίαση, J: Ενημέρωση-Επικοινωνία, K: Χρηματοπιστωτικές – Ασφαλιστικές δραστηριότητες, L: Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας, M: Επιστημονικές-Επαγγελματικές Δραστηριότητες, N: Διοικητικές – Υποστηρικτικές δραστηριότητες

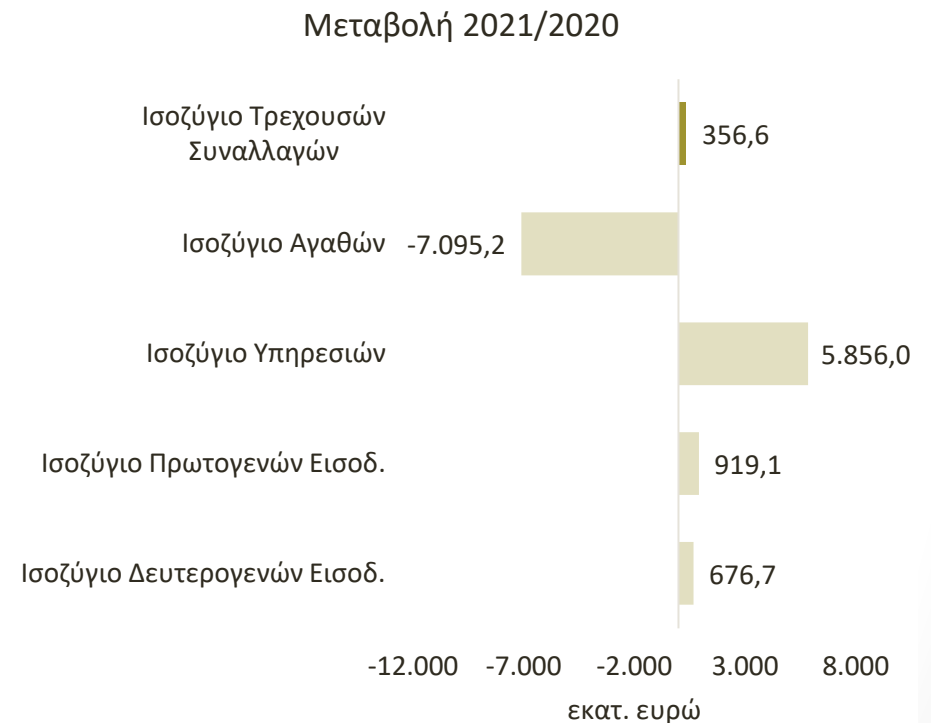
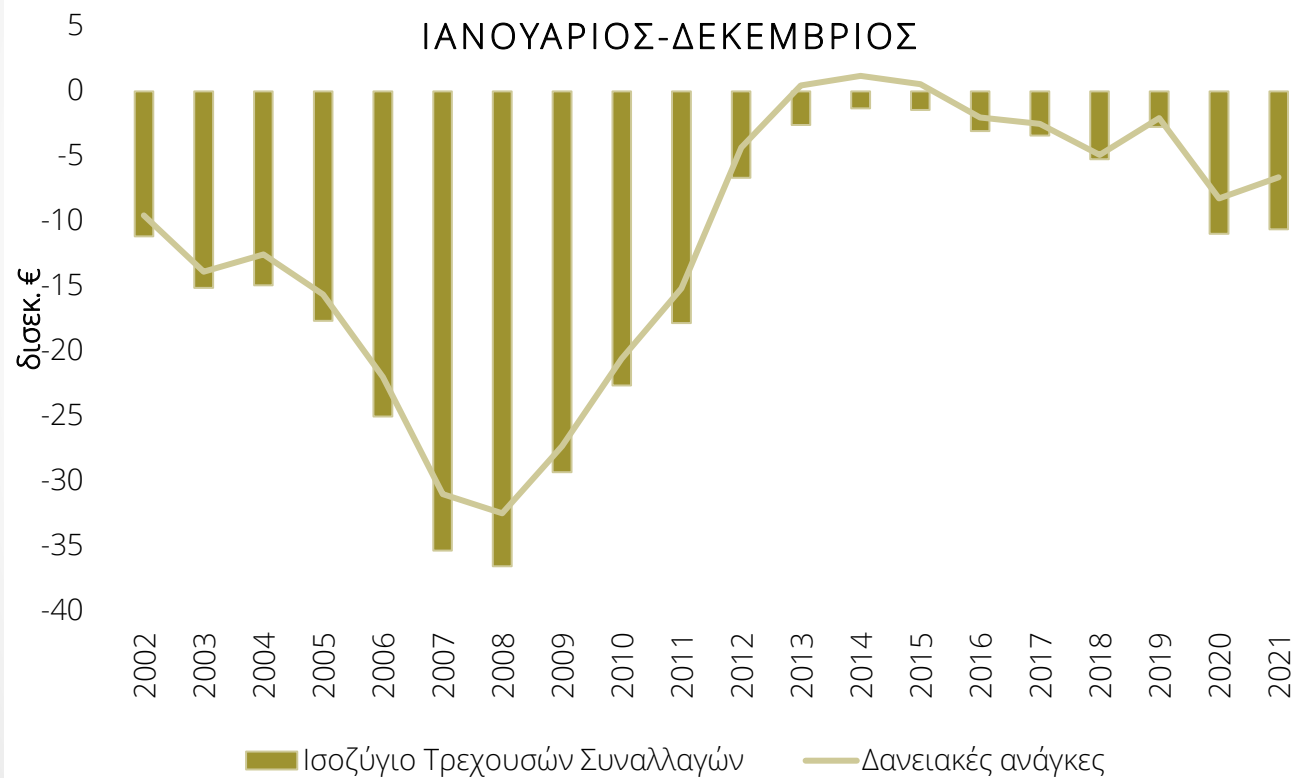
Πηγή: ICAP Data.prisma, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

- Ισχυρές πιέσεις στη μέση κερδοφορία των κερδοφόρων επιχειρήσεων από το 2010. Βελτίωση το 2016-2019, που ανακόπηκε το 2018
- Οι Κατασκευές και τα Ορυχεία-Λατομεία οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη αύξηση κύκλου εργασιών ανά εργαζόμενο από το 2005.

Εξωτερικό ισοζύγιο

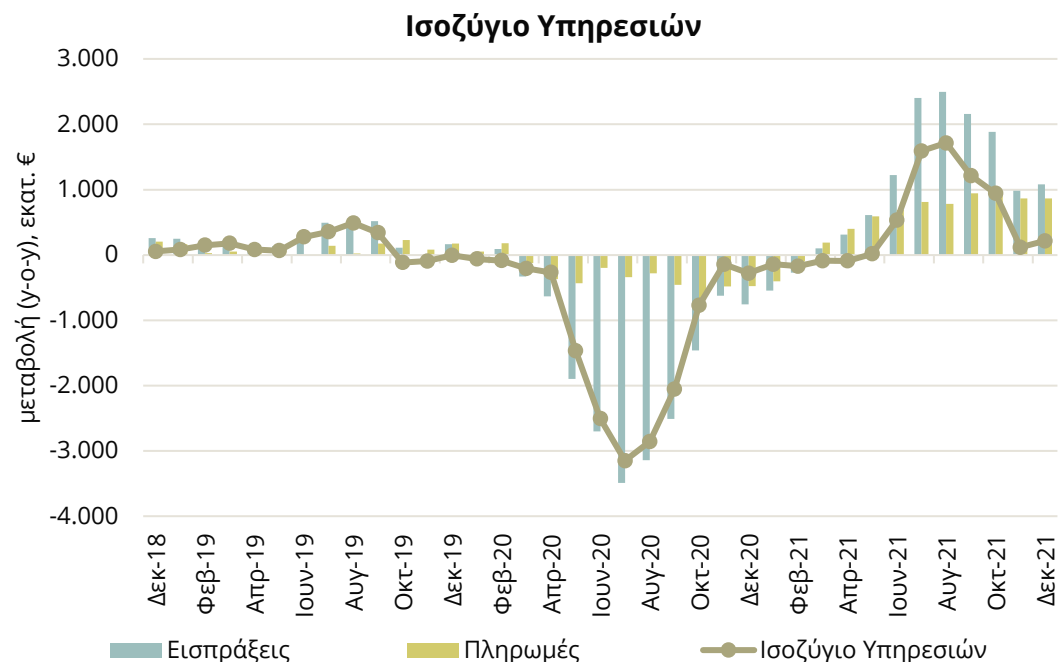
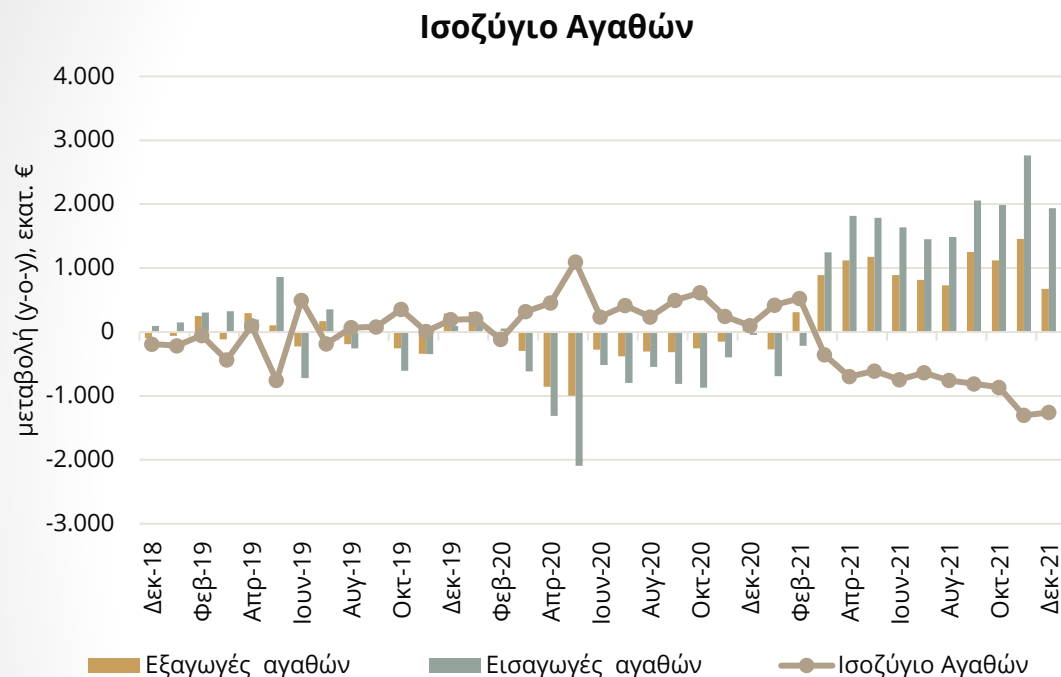
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

- Μικρή συρρίκνωση ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 2021, σε €20,6 δισεκ. από €10,97 δισεκ. το 2020.
- Προήλθε από βελτίωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών, καθώς και των πλεονασμάτων στα πρωτογενή και δευτερογενή εισοδήματα, παρά τη διεύρυνση του ελλείμματος στο Ισοζύγιο των Αγαθών.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Ισοζύγιο αγαθών και ισοζύγιο υπηρεσιών

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 12/2021

Μικρή αύξηση του ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών τον Δεκέμβριο σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, στα €2,8 δισεκ., έναντι €1,5 δισεκ. πέρυσι, με τριπλάσια αύξηση των εισαγωγών (+€1,9 δισεκ.), έναντι των εξαγωγών (+€677 εκατ.). Περίπου το 30% των εξαγωγών και εισαγωγών τον Δεκέμβριο αφορούσαν καύσιμα.

Το ισοζύγιο υπηρεσιών παρέμεινε θετικό στα €433 εκατ., υψηλότερο κατά €215 εκατ. σε σύγκριση με το 2020. Οι εισπράξεις αυξήθηκαν κατά €1,1 δισεκ., έναντι €866 εκατ. των πληρωμών, ενώ οι τουριστικές εισπράξεις ενισχύθηκαν τον Δεκέμβριο κατά €142 εκατ. και οι μεταφορικές κατά €792 εκατ.

Εξαγωγικοί τομείς

	Εξαγωγές ως % του ΑΕΠ, Ελλάδα, 2019	Εξαγωγές ως % του ΑΕΠ, ΕΕ-9, 2019
Σύνολο εξαγωγών	37,2	65,5
Αγροτικά προϊόντα, τρόφιμα και πρώτες ύλες	4,4	6,4
Πετρελαιοειδή	6,3	3
Βιομηχανικά προϊόντα	9,2	38,2
Μεταφορές (κυρίως θαλάσσιες)	7,5	4,5
Τουρισμός	7,8	4,0
Λοιπές υπηρεσίες (υγείας, παιδείας, πληροφορικής, κλπ)	2	9,3

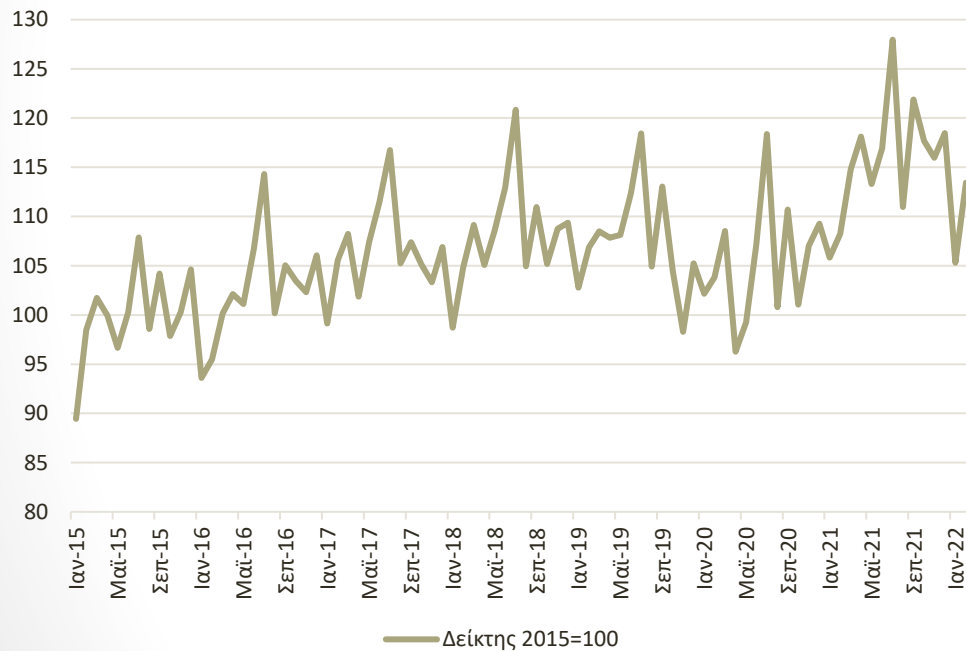
ΕΕ-9: Χώρες της ΕΕ πληθυσμιακά συγκρίσιμες με την Ελλάδα: Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Δανία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Πορτογαλία, Σουηδία και Τσεχία.

Σημαντική υστέρηση στις εξαγωγές, ιδιαίτερα στις εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων.

Βιομηχανική Παραγωγή και εξαγωγές αγαθών

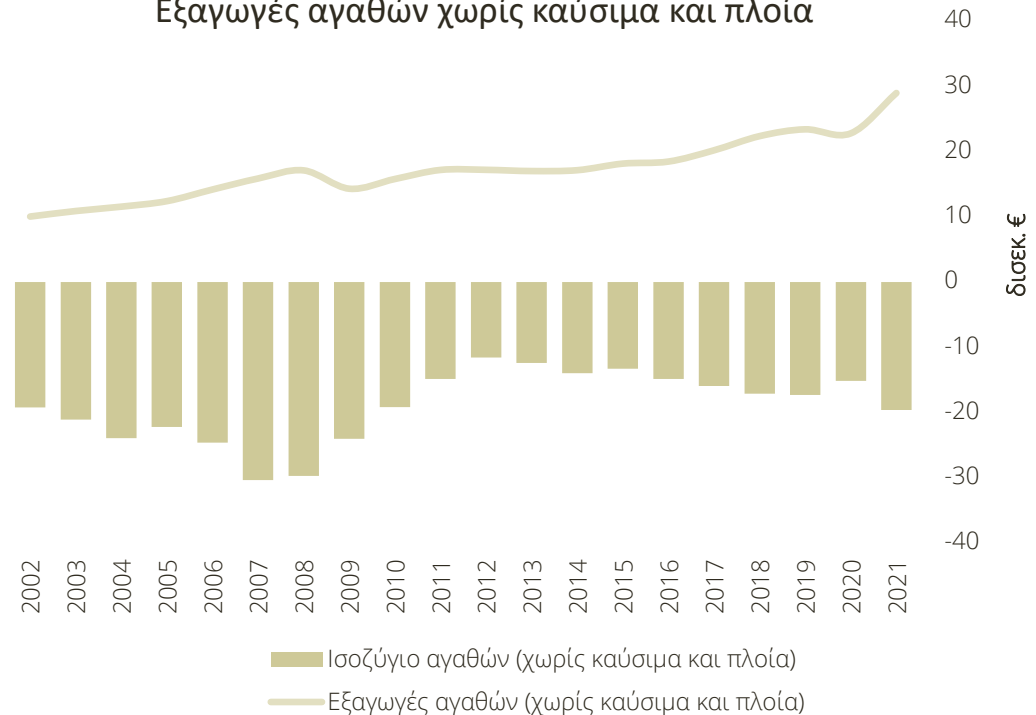
- Σε μέγιστο, τουλάχιστον επταετίας, η βιομηχανική παραγωγή το 2021
- Αύξηση βιομηχανικής παραγωγής τον Φεβρουάριο κατά 4,8%, σε συνέχεια αντίστοιχης ανόδου πέρυσι (+4,3%)
- Ενίσχυση στη Μεταποίηση (+7,9%), υποχώρηση σε Παραγωγή Ορυχείων -10,7%, Παραγωγή Ηλεκτρικού ρεύματος -3,9%.
- Νέο ρεκόρ εξαγωγών προϊόντων το 2021 (εξααιρουμένων καυσίμων-πλοίων). Ωστόσο, σημαντική αύξηση ελλείμματος στο ισοζύγιο Αγαθών (χωρίς καύσιμα-πλοία), στα €19,8 δισεκ., από €15,3 δισεκ. το 2020

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Εξαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία

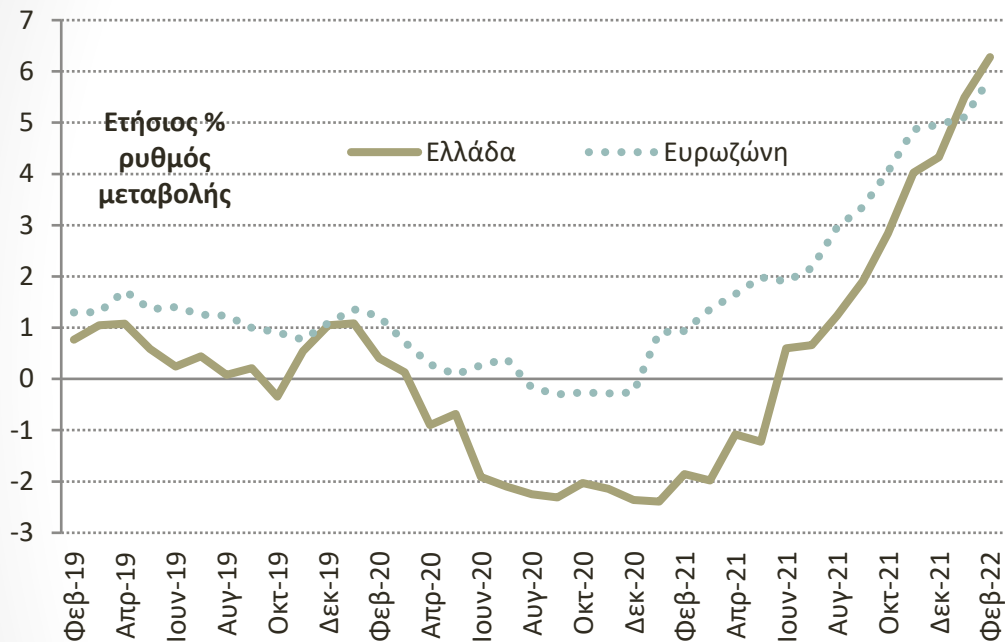
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

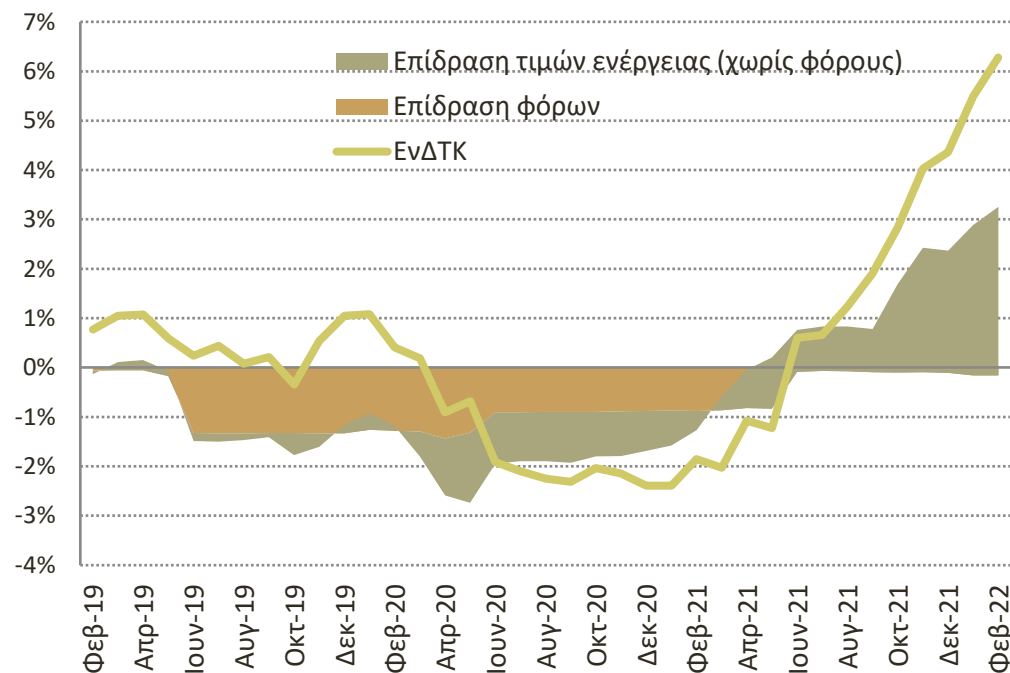
Αγορές

Κλιμάκωση πληθωριστικών πιέσεων

Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)

ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα και επίδραση τιμών ενεργειακών προϊόντων και αλλαγών στη φορολογία

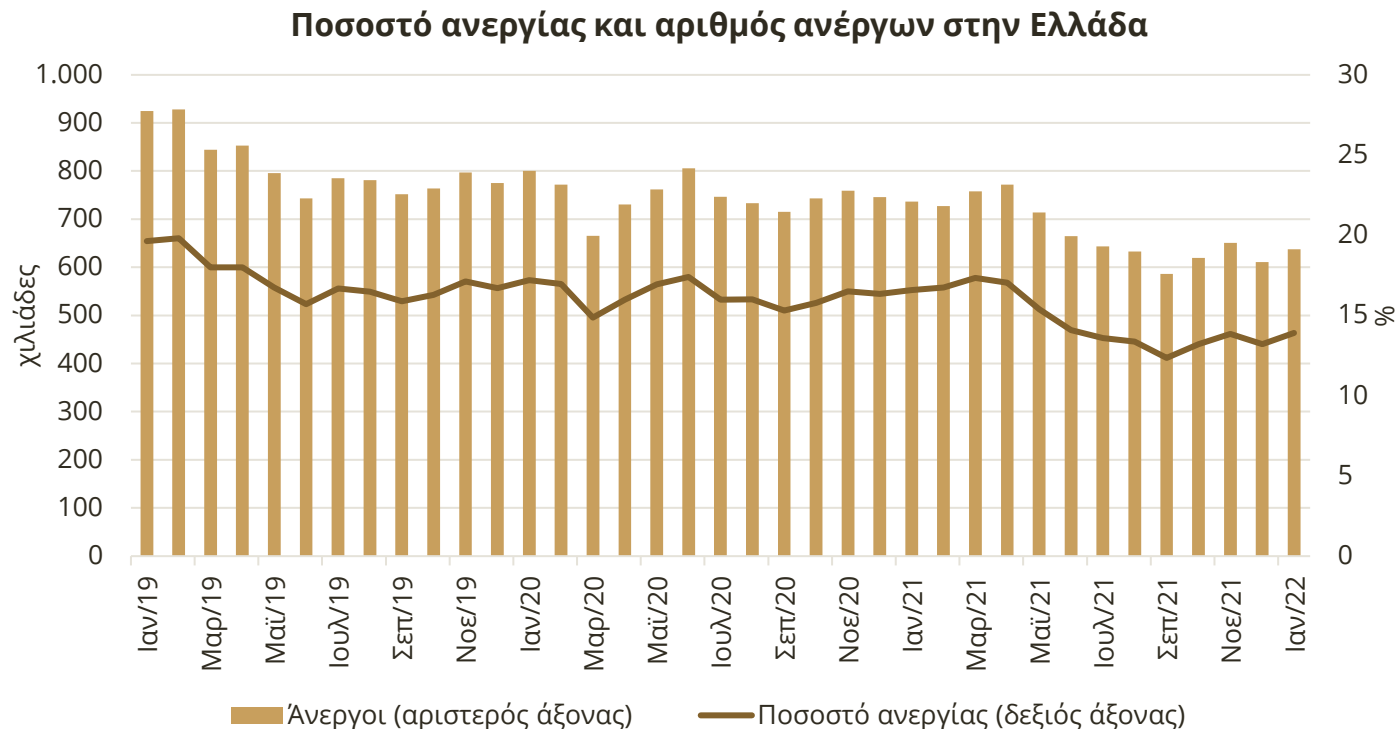

Πηγές: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Eurostat

- Εναρμονισμένος πληθωρισμός 6,3% τον Φεβρουάριο, ο υψηλότερος την τελευταία 25-ετία.
- Από αύξηση των τιμών της ενέργειας (3,4 π.μ. επίδραση στον ΕνΔΤΚ), ενίσχυση της καταναλωτικής ζήτησης (3 π.μ.), ενώ η επίδραση των έμμεσων φόρων παραμένει αποπληθωριστική (-0,2 π.μ.).

Σημαντική μείωση της ανεργίας

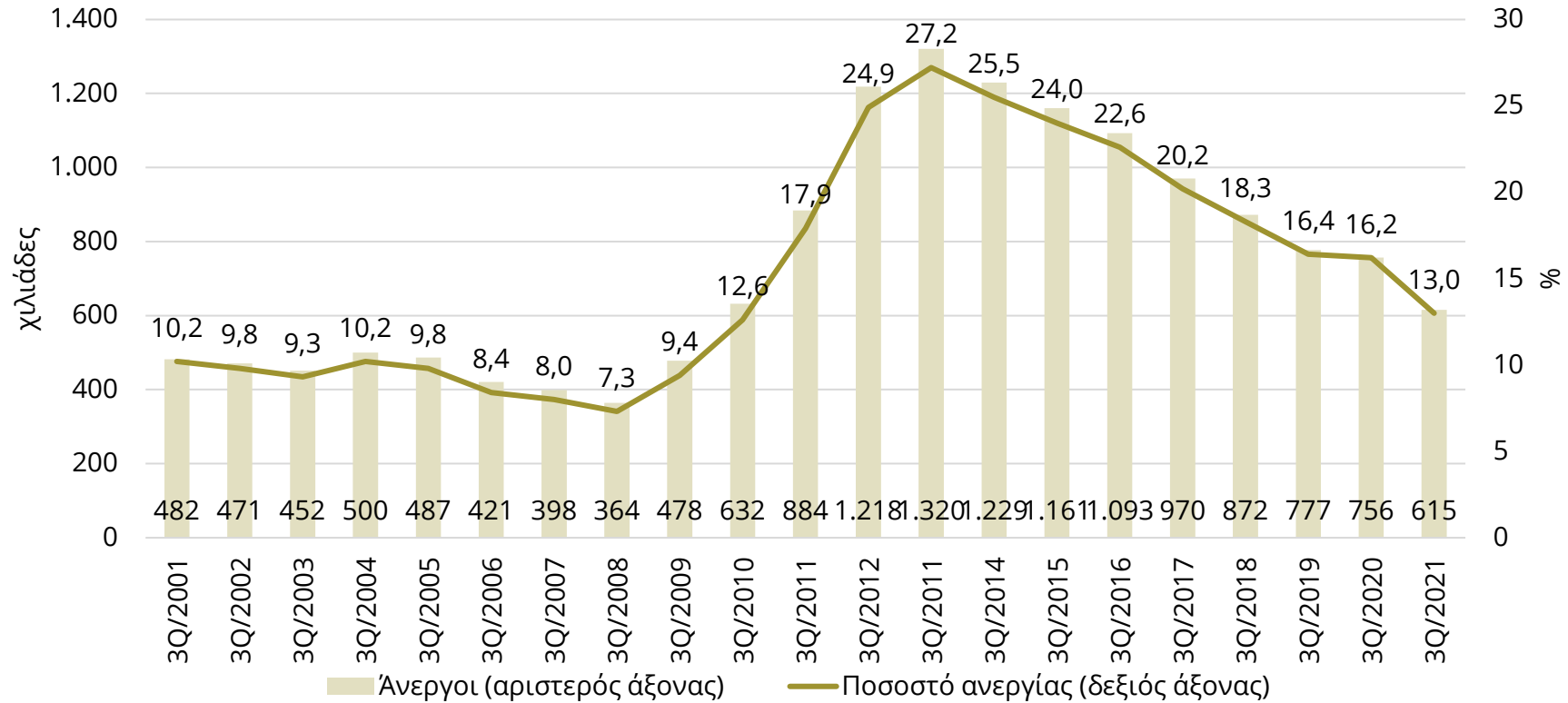
- Το μη εποχικά προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας τον πρώτο μήνα του τρέχοντος έτους περιορίστηκε κατά 2,7 ποσοστιαίες μονάδες συγκριτικά με τον Ιανουάριο πέρυσι, στο 13,9%. Η μείωση της ανεργίας ήταν κυρίως αποτέλεσμα της ενίσχυσης της απασχόλησης κατά 240,6 χιλ. άτομα, η οποία μείωσε τον αριθμό του μη ενεργού πληθυσμού κατά 173,8 χιλ. άτομα
- Το 2021 το μέσο μη εποχικά προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας υποχώρησε στο 14,7% από 16,3% το 2020.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διαχρονική εξέλιξη ανεργίας

Αριθμός ανέργων και ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα

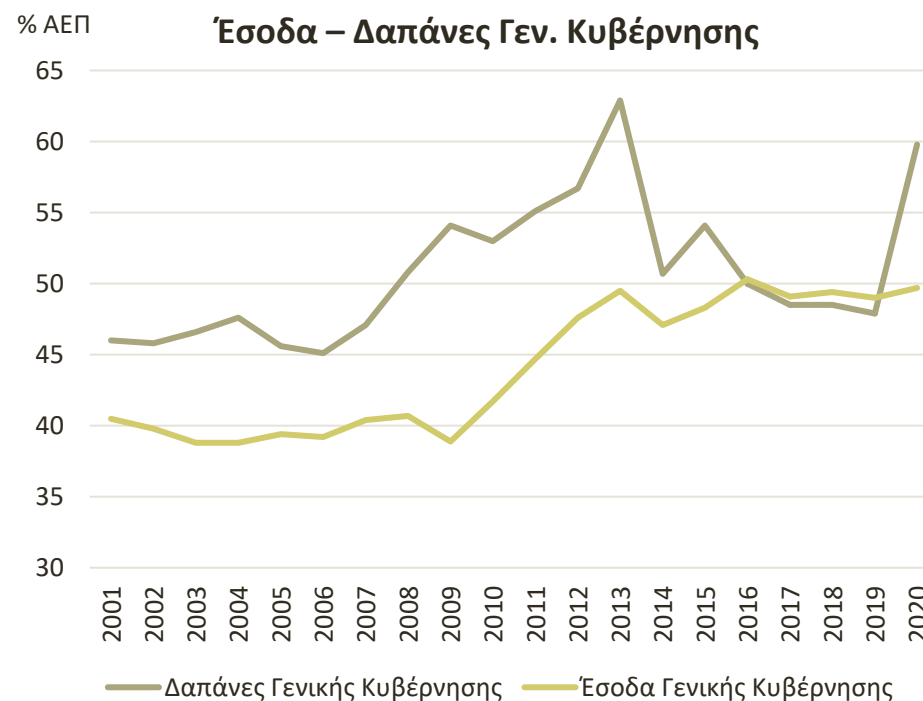
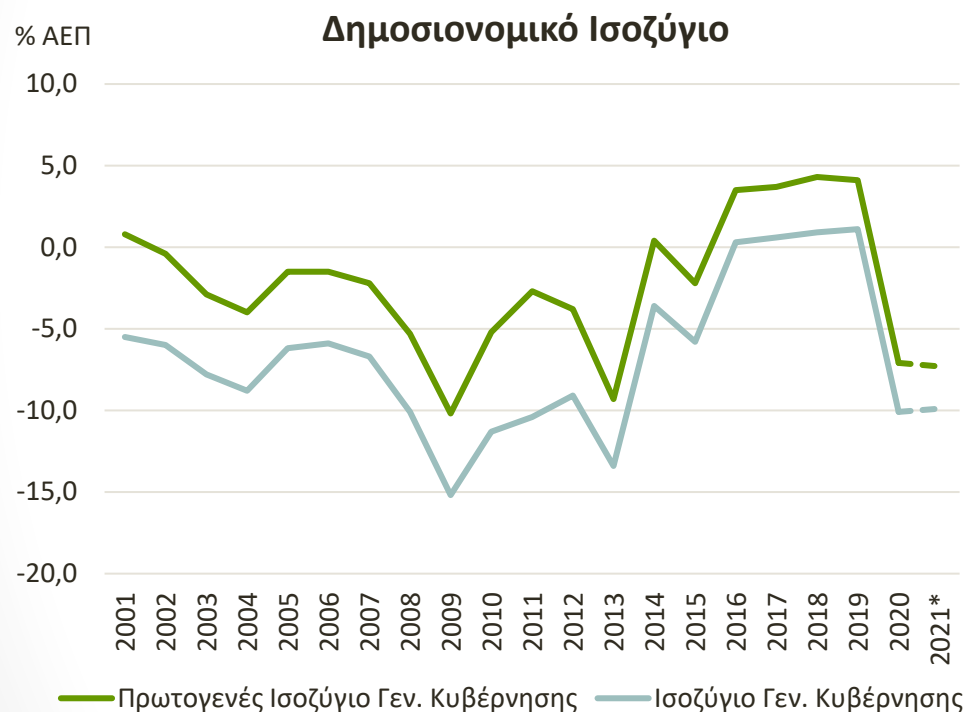
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

- Στο 13,0% το ποσοστό ανεργίας το γ' τρίμ. 2021 από 16,2% το γ' τρίμ. 2020. Σε επίπεδα γ' τρίμ. 2010.
- Άνοδος της απασχόλησης σε 13 κλάδους. Ενδεικτικά: Τουρισμός (+49,1 χιλ. άτομα), Πρωτογενής τομέας (+39,1 χιλ.), Δημόσια διοίκηση (+37,5 χιλ.), Μεταποίηση (+31,3 χιλ.), Επαγγελματικές, επιστημονικές, τεχνικές δραστηριότητες (+25,1 χιλ. άτομα).
- Μείωση της απασχόλησης σε 8 κλάδους. Ενδεικτικά: Εκπαίδευση (-12,2 χιλ. άτομα), Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες (-7,5 χιλ.), Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο (-6,0 χιλ. άτομα)

Δημόσιο ταμείο

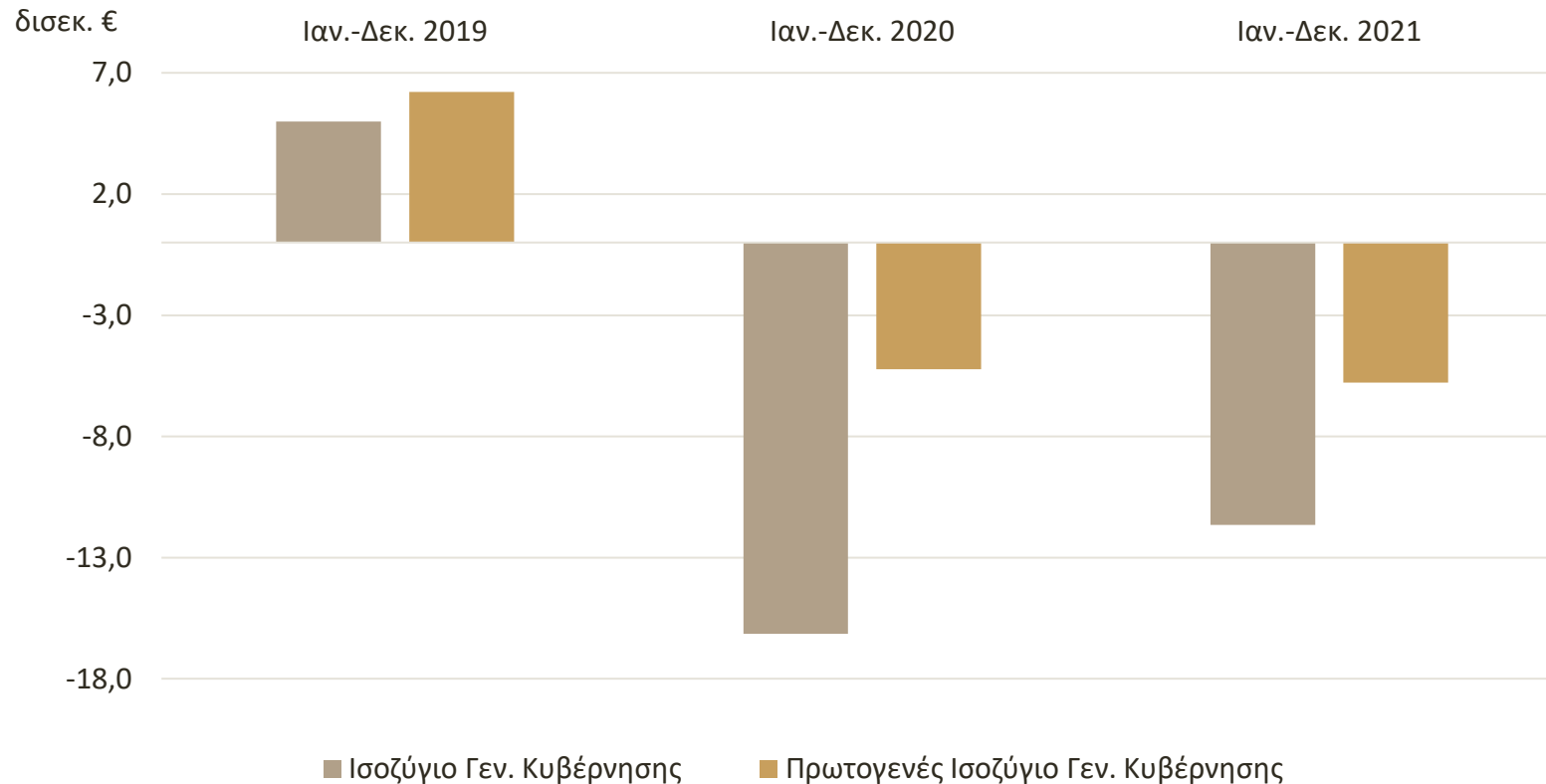
Μεγάλη δημοσιονομική προσαρμογή από το 2010

- Η δημοσιονομική προσαρμογή ήταν αποτελεσματική, αλλά με δυσανάλογη βαρύτητα μεταξύ εσόδων και δαπανών.
- Στην περίοδο 2010-2018, περίπου το 56% της προσαρμογής (9 ποσοστιαίες μονάδες ΑΕΠ) προήλθε από ενίσχυση εσόδων και το υπόλοιπο 44% (7,1 π.μ. ΑΕΠ) από μείωση δημοσίων δαπανών

* Προβλέψεις European Economic Forecast, autumn 2021, Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Πηγή: Eurostat

Ισοζύγιο - πρωτογενές ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης

Πηγή: Δελτίο Εκτέλεσης Προϋπολογισμού, Υπουργείο Οικονομικών

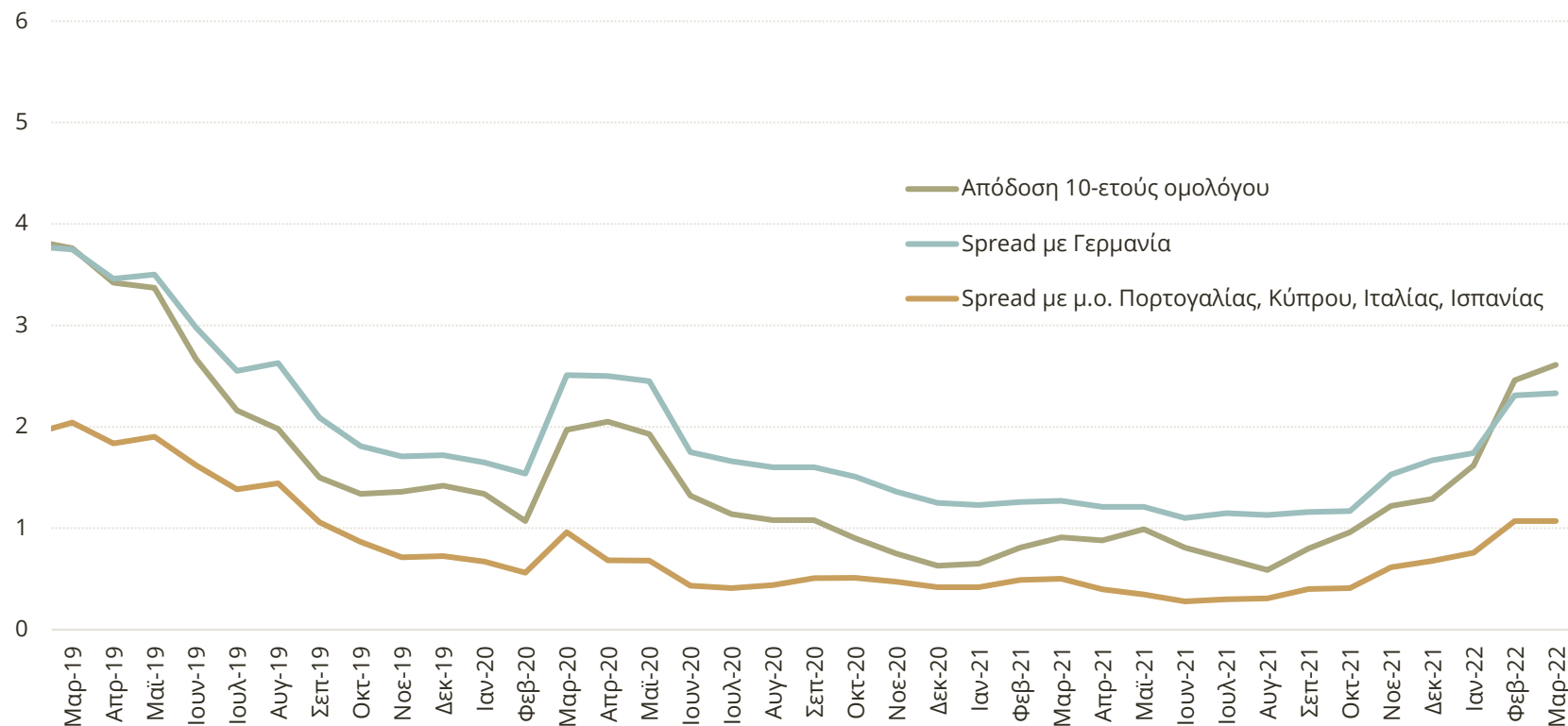
- Στο σύνολο του 2021 τα έσοδα ήταν €8,76 δισεκ. περισσότερα (+11,7%) και οι δαπάνες διευρυμένες κατά €4,27 δισεκ. (+4,7%)
- Αύξηση εσόδων στο σύνολο του 2021 πρωτίστως από υψηλότερες εισπράξεις έμμεσων (+€3,61 δισεκ.), άμεσων φόρων (+€2,31 δισεκ.) και μεταβιβάσεων από την ΕΕ, λόγω Ταμείου Ανάκαμψης (+€2,11 δισεκ.). Διεύρυνση δημοσίων δαπανών από υψηλότερες αγορές παγίων, που αφορούν σε αμυντικές δαπάνες (+€2,43 δισεκ.), κοινωνικές παροχές (+€1,33 δισεκ.) και αγορές αγαθών-υπηρεσιών (+€1,12 δισεκ.)
- Πρωτογενές ταμειακό έλλειμμα €7,56 δισεκ., έναντι πρωτογενούς ελλείμματος €12,15 δισεκ. πριν ένα χρόνο

Χρηματοδότηση

Απόδοση και spread 10-έτους ομόλογου

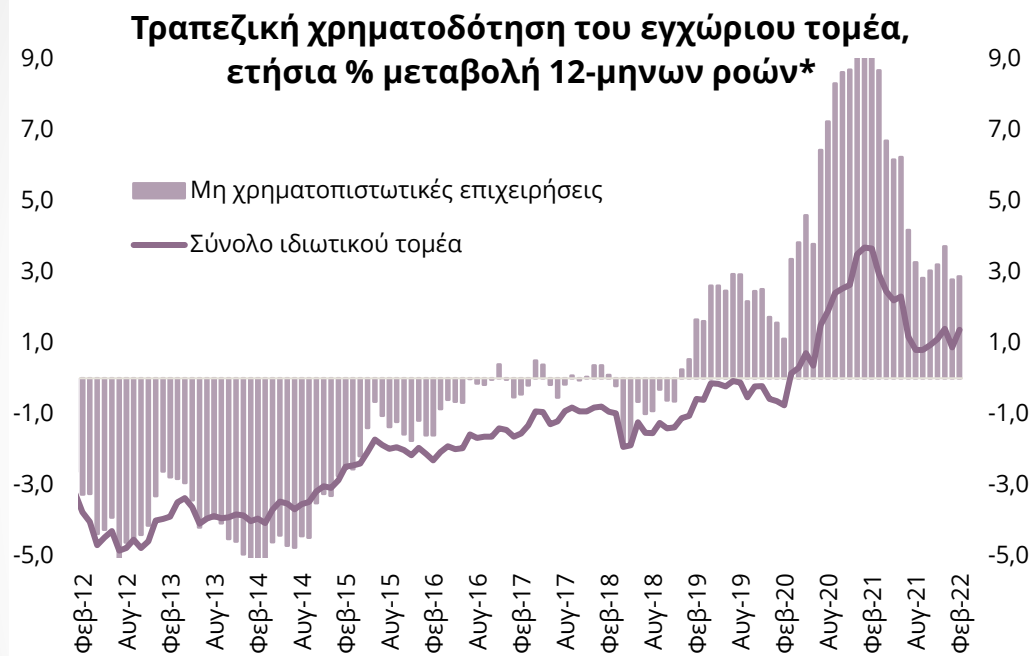
Απόδοση και spread 10-ετούς ομόλογου Ελληνικού Δημοσίου (%)

Πηγή: ΕΚΤ

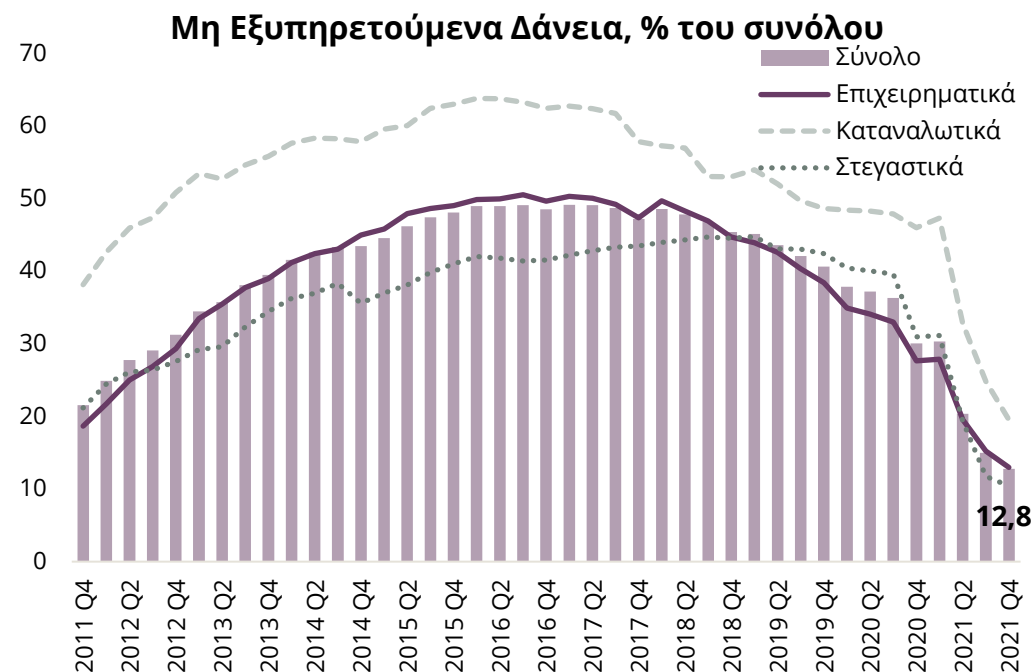
- Σε άνοδο για έβδομο συνεχόμενο μήνα η απόδοση του 10-ετούς ομόλογου τον Μάρτιο του 2022, στο 2,6%.
- Άνοδος του spread έναντι της Γερμανίας στην περιοχή των 230 μ.β. από τον Φεβρουάριο του 2022, σε υψηλό επίπεδο διείσδυσης, σημαντικά υψηλότερα του επιπέδου πριν τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 (20-50 μ.β.).

Τάσεις στην τραπεζική χρηματοδότηση

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* Οι ροές προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, τις συναλλαγματικές διαφορές και τις αναταξινομήσεις/μεταβιβάσεις δανείων.

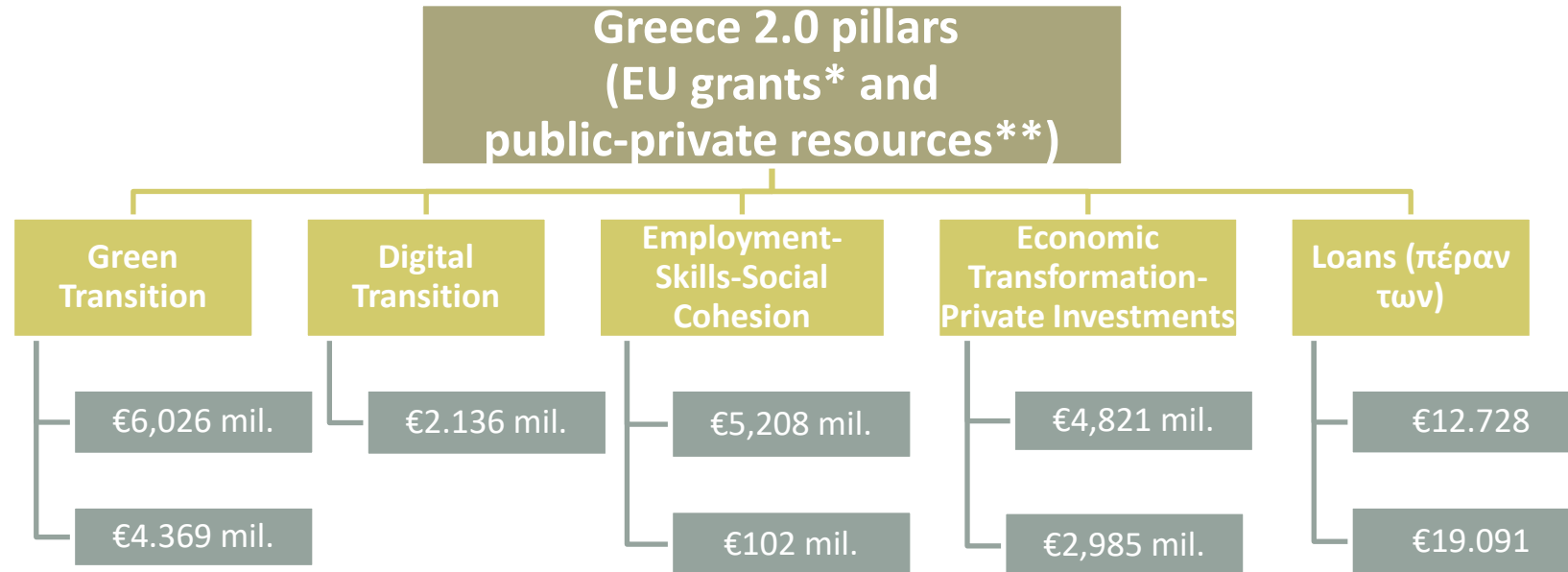

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* Τα στοιχεία είναι σε ατομική βάση και αφορούν σε εντός ισολογισμού δάνεια (προ προβλέψεων) των Ελληνικών εμπορικών και συνεταιριστικών τραπεζών.

- Περιγραφική ανάλυση και υποδείγματα προβλέψεων τραπεζικών πιστώσεων συμβάλουν στην ανάδειξη των προοπτικών μεσοπρόθεσμης ανάπτυξης της τραπεζικής χρηματοδότησης στην μετα-πανδημία εποχή

Ταμείο Ανάκαμψης (Greece 2.0)

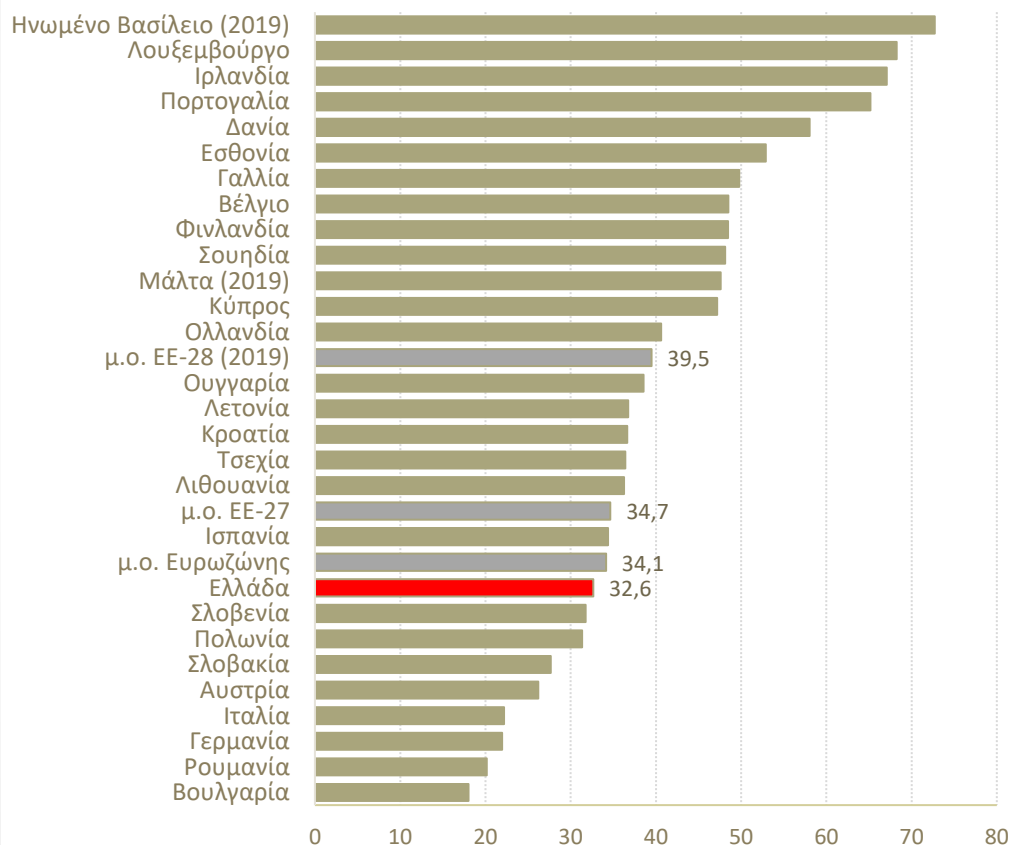

- **Total grants: €18,191 mil. from the EU, €7,457 mil. from public resources**
- **Total loans: €12,728 mil. from the EU, €19,091 mi. from private funds**
- **Total resources (estimated): €57,467 mil. during 2021-2026**

*NextGenerationEU budget, **Greece 2.0 estimations
Source: Greek Recovery and Resilience Plan (Greece 2.0)

Ηλεκτρονικές Πληρωμές και Επίδραση στα Φορολογικά Έσοδα

Αξία συναλλαγών με κάρτα, ως % της συνολικής ιδιωτικής κατανάλωσης, 2020

Προτάσεις για συμπληρωματικά, στοχευμένα μέτρα

(1) Επέκταση πεδίου εφαρμογής των μέτρων του Ν. 4876/2021 σε επιλεγμένες κατηγορίες συναλλαγών με σημαντική συσχέτιση μεταξύ της χρήσης ΗΠ και της φορολογικής συμμόρφωσης

(2) Επέκταση υποχρεωτικότητας αποδοχής των ΗΠ σε όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας

(3) Πιλοτική εφαρμογή θετικού κινήτρου με την μορφή cashback, το οποίο αναμένεται να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικό ως κίνητρο με μεγαλύτερη αμεσότητα και διαφάνεια

(4) Πιλοτική εφαρμογή στοχευμένων φορολογικών κινήτρων στην πλευρά των επιχειρηματιών

(5) Αλλαγές στην υφιστάμενη φορολοταρία, προκειμένου το μέτρο να καταστεί περισσότερο αποτελεσματικό

- Τα μέτρα πολιτικής, σε συνδυασμό με τις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις την περίοδο 2015-2021, έχουν δράσει θετικά στην εξάπλωση των ηλεκτρονικών πληρωμών.
- Η στοχευμένη εξάπλωση των ηλεκτρονικών πληρωμών διευρύνει τη φορολογική βάση. Κρίνεται σκόπιμο να εφαρμοστούν στοχευμένα, θετικά κίνητρα.

Προοπτική

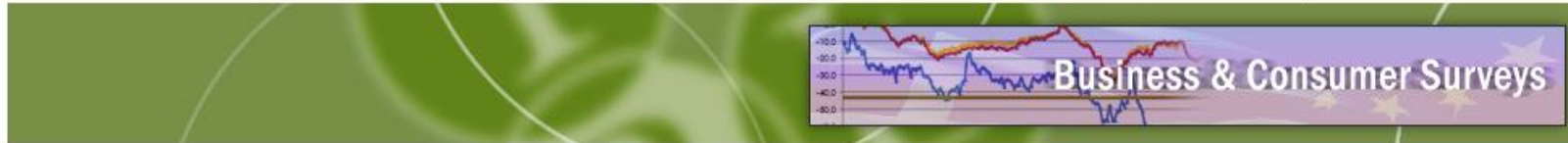
2020-2030: Δύο υπο-περίοδοι

Πρώτο μισό της δεκαετίας

- Σημαντική αναπτυξιακή δυναμική μπορεί να προέλθει από:
  - Ευρωπαϊκούς και εθνικούς δημόσιους πόρους.
    - Επενδύσεις σε υποδομές.
    - Μεταρρυθμίσεις για την αύξηση της παραγωγικότητας και της συμμετοχής στην αγορά εργασίας.
    - Μόχλευση ιδιωτικών πόρων (π.χ. ΣΔΙΤ, Αναπτυξιακή Τράπεζα).
  - Μείωση ανεργίας και επενδυτικού κενού.

Δεύτερο μισό της δεκαετίας

- Η αναπτυξιακή δυναμική θα προέλθει κυρίως από ιδιωτικούς πόρους.
  - Λιγότεροι Ευρωπαϊκοί πόροι, και αυξημένες απαιτήσεις αναχρηματοδότησης του δημόσιου χρέους.
  - Σημαντικό να έχουν υλοποιηθεί οι μεταρρυθμίσεις κατά το πρώτο μισό της δεκαετίας.

Financial Data of Oil and Oil Products for 2020

The study attempts to assess the prevailing trend in the wholesale trade of petroleum products sector in Greece, based on the latest available financial data of the members of the Hellenic Petroleum Marketing Companies Association (SEEPE) in 2020. In addition to the key data, profitability indicators are presented both for the industry as a whole and for each company in the sample....

[Read more...](#)

Bulletin of Trends in the Greek Industry Sector(October 2021)

Monthly bulletin of trends in the Greek industry sector..

[Read more...](#)

Bulletin of Trends in the Greek Industry Sector (September 2021)

Monthly bulletin of trends in the Greek industry sector...

[Read more...](#)

About I.O.B.E.

The Foundation for Economic & Industrial Research (IOBE) is a private, non-profit, public-benefit research organisation.

It was established in 1975 with the dual purpose of promoting research on current problems and prospects of the Greek economy and its sectors and of generating reliable info... [Read More](#)

Press Office

NOVEMBER

1

Business and Consumer Surveys

Next report of Business and Consumer Surveys concerning October results, will be released on November 1, 2021.

...

[More announcements...](#)

